

Савчук Світлана Василівна

доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія ТНЕУ, к. е. н., доцент

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Впровадження процесів бюджетної децентралізації в Україні, реалізація адміністративно-територіальної реформи, необхідність вирішення на місцевому рівні всіх проблем соціально-економічного характеру відповідно до сучасних викликів розвитку суспільних відносин вимагає від місцевих органів влади застосування адекватного механізму забезпечення сталого розвитку регіонів у контексті як конструктивної взаємодії органів влади різних рівнів, так і максимального врахування інтересів безпосередньо громадян. Одним із дієвих інструментів такого механізму, особливо із поширенням програмно-цільового методу бюджетування, є стратегічне планування. В сучасних умовах з посиленням ролі стратегічного планування створюються реальні можливості підвищення конкурентоспроможності регіонів на основі власного потенціалу, здійснення результативної бюджетної політики, орієнтованої на стратегічний курс, прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень для стабільного регіонального розвитку.

Аналізуючи нормативно-правову базу здійснення стратегічного планування, в тому числі на місцевому рівні, доцільно відмітити Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”, який був прийнятий ще у 2000 р. для впорядкування цілісної системи прогнозних і програмних документів соціально-економічного розвитку України, окремих адміністративно-територіальних одиниць та галузей економіки [3]. Подальше їх вдосконалення було передбачено у Концепції вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України №504-р від 4.10.2006 р. Зокрема, у ній регламентовано розробку на довгостроковий період (до 5 років) проектів

Стратегії економічного та соціального розвитку України; Державної стратегії регіонального розвитку; регіональних стратегій; стратегій розвитку галузей економіки (сфер діяльності) [5]. З 2015 р. з орієнтацією на децентралізацію державна регіональна політика набуває цілком нового змісту. Згідно Закону України “Про засади державної регіональної політики” врегульовано основні організаційні засади формування регіональних стратегій розвитку, які визначають тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку регіонів; стратегічні цілі та пріоритетні напрямки їх розвитку на відповідний період; оперативні цілі, що забезпечать досягнення стратегічних цілей; основні завдання, етапи та механізми їх реалізації; систему моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональної стратегії розвитку [4].

Будучи важливим інструментом забезпечення сталого розвитку регіонів та основною складовою програмно-цільового методу бюджетування, стратегічне планування дозволяє не тільки окреслити основні пріоритети на майбутнє, але й передбачати можливі наслідки від прийняття відповідних рішень, вчасно реагувати на зміни у зовнішній та внутрішній політиці. При цьому, основою для ефективного стратегічного планування, визначення перспектив регіонального розвитку є ґрунтовний аналіз і оцінка реальної економічної спроможності відповідних територій. Тому, в даному контексті виокремлено основні етапи стратегічного планування:

- здійснення SWOT-аналізу (аналіз сильних сторін та можливостей розвитку, відповідно слабких сторін та загроз);
- формулювання стратегічного бачення щодо розвитку регіону, а також місії;
- визначення стратегічних і оперативних цілей, завдань в межах зазначеної місії;
- розробка показників продуктивності для аналізу очікуваних результатів;
- підготовка конкретного стратегічного плану;
- впровадження і моніторинг реалізації стратегічного плану.

Сформована Стратегія розвитку відповідного регіону повинна бути узгоджена відповідно із визначеними пріоритетами та заходами у Державній стратегії регіонального розвитку і основними напрямками розвитку регіону.

Важливою умовою здійснення ефективного стратегічного планування є залучення до процесу розгляду і ухвалення Стратегії усіх зацікавлених сторін, зокрема громадськості. Саме громадське обговорення має стати тією рушійною силою на шляху формування партнерських відносин із місцевою владою з метою максимального врахування інтересів населення та надання якісних суспільних послуг, дасть можливість приймати виважені та спільно погоджені рішення для досягнення запланованих цілей.

На вимогу чинного законодавства всіма регіонами України розроблено стратегії розвитку до 2020 чи 2025 років. На разі, законодавчо вони отримали можливості для забезпечення їх сталого розвитку на основі власного потенціалу, а також для посилення фінансової автономії місцевих органів влади [5]. Незважаючи на це, попри наявні здобутки у даному напрямку, можна відмітити окремі проблеми:

- формальне створення відповідних стратегій за єдиними шаблонами з порушенням чинного законодавства;
- тривалий процес відбору та погодження важливих для громади проектів до перспективного плану, що потребують фінансування;
- складність формулювання та узгодження з усіма зацікавленими сторонами стратегічних цілей, спільного бачення розвитку регіону у майбутньому;
- відсутність у стратегіях конкретних заходів щодо реального втілення у практичну діяльність усіх поставлених цілей та завдань, і, відповідно, подання узагальнених показників продуктивності;
- декларативний характер індикаторів успішності реалізованої стратегії;
- невчасність у прийнятті стратегій розвитку окремих областей (це, зокрема стосується Запорізької, Львівської, Тернопільської, Херсонської та Чернівецької областей).

Тому, враховуючи вищезазначене, важливим у стратегічному плануванні у контексті забезпечення сталого розвитку регіонів повинно стати дотримання наступних принципів:

- комплексності – охоплення всіх аспектів функціонування регіону, враховуючи основні тенденції його розвитку, наявний ресурсний та фінансовий потенціал та резерви;

- єдності – єдиний підхід до розробки стратегічного плану, що забезпечується єдиною правовою базою;

- об'єктивності – формування стратегії регіону на основі об'єктивної інформації та попереднього досвіду, виключаючи вплив суб'єктивних факторів;

- обґрунтованості – науково обґрунтоване формулювання пропозицій щодо стратегічного бачення розвитку регіону, а також визначення показників результативності дії стратегічного плану;

- ефективності – для досягнення поставлених цілей при розробці стратегічних планів необхідно спрямовувати всі заходи відповідно до визначених пріоритетів при залученні мінімального обсягу фінансових ресурсів з метою забезпечення сталого розвитку регіону;

- чіткість і лаконічність у визначенні місії та стратегічних цілей;

- прозорості – забезпечення максимальної публічності та прозорості у процесі вибору найбільш пріоритетних проектів для подальшого впровадження у регіоні, сценаріїв регіонального розвитку, так і безпосередньо розробки стратегії через ефективну комунікацію з громадськістю.

Таким чином, із посиленням фінансової автономії місцевих органів влади вирішення проблем організації стратегічного планування для забезпечення сталого розвитку регіонів набувають особливої актуальності. Тому в таких умовах ефективно стратегічне планування потребує тісного взаємозв'язку із поточним і оперативним плануванням, посилення демократизації у розробці і прийнятті стратегії розвитку регіонів, прийняття науково обґрунтованих рішень для досягнення чітко поставлених стратегічних цілей, підвищення прозорості процесу стратегічного планування, вдосконалення системи моніторингу і

оцінки реалізації стратегічного плану. Це стане основою ефективного управління бюджетними коштами на місцевому рівні в контексті комплексного впровадження програмно-цільового методу бюджетування.

Список використаної літератури:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу до док. :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу до док. :

<http://newukraineinstitute.org/media/news/528/file/DDecentral-15-1.pdf>.

3. Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” від 23.03.2000 р. №1602-III.

[Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.

4. Закон України “Про засади державної регіональної політики” від 05.02.2015 р. №156-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

5. Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів. Постанова Кабінету Міністрів України №932 від 11. 11 2015 р. [Електронний ресурс].
Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF>.

6. Про схвалення Концепції вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України. Розпорядження Кабінету Міністрів України №504-р від 4.10.2006 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504-2006-%D1%80>.